

Evropski puls

Elektronski mjesecnik za evropske integracije | broj 121, oktobar 2015.

TEMA BROJA

Da li je Crna Gora spremna za dolazak azilanata?

Intervju

Predsjednik Odbora Agencije za borbu protiv korupcije u Srbiji, prof. dr Zoran Stojiljković

Izazovi u EU

Godina dana rada Junckerove Komisije

Uvodnik:

Protesti

Vladan Žugić

Politiku porede sa prostitucijom. Očekivati da će protesti Demokratskog fronta (DF) dovesti do smjene vlasti i demokratskih promjena u Crnoj Gori je ravno zaljubljivanju klijenta u prostitutku, ili obratno.

Polarizacija i politička nestabilnost uvijek jačaju vladajuću stranku i vode porastu podrške javnosti članstvu NATO-a, što je prvi uslov za pozivnicu u Alijansu.

Isto tako, jačaju podršku u opozicionom biračkom tijelu onoga ko se proda kao prvi među opozicionim strukturama.

Za dobijanje pozivnice, naravno, bio bi zaslužan DPS, a za, što je manje vjerovatno, negativan stav ministara NATO bio bi kriv ili zaslužan, DF.

Između toga, sve puca pod pritiskom. Pitanje da li se pridružiti DF-u na protestima izazvalo je potrese u URA, Demokratama i DEMOS-u.

Zato su protesti DF kratkoročno bili "win-win" situacija i za DPS i DF - dvije suštinski retrogradne političke grupacije.

Sada DEMOS, URA i Demokrate traže posredovanje i dobre usluge EU radi prevazilaženja krize, iako nije potrebna neka politička pamet da se zna da se Unija neće aktivno uključiti u rješavanje političkih sporova u državi koja pregovora o punopravnom članstvu. Dijalog u Parlamentu i na visokom nivou je jedino realno rješenje. Šef Parlamenta, **Ranko Krivokapić**, je najavio upućivanje takvog poziva. Njegov SDP će početkom decembra, nakon odluke o pozivu za NATO, morati da siđe sa klackalice malo vlast-malo opozicija.

I kako god bilo sa SDP-om, oponenti vlasti treba da insistiraju da se do posljednjeg zareza poštuju i sprovedu zakoni o izboru odbornika i poslanika i finansiranju partija...

Civilni sektor može obezbijediti snažne mehanizme kontrole izbornog procesa kroz praćenje rada javnog servisa RTCG, potrošnje budžetskih sredstva, socijalnih davanja, rada Državne izborne komisije, samog izbornog dana... što bi moglo voditi povratku povjerenja u izborni proces. A EU će to podržati.

Kalendar

2. oktobar

Od EU za poljoprivrednike 5 miliona / Potpisani ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava poljoprivrednim gazdinstvima u okviru IPARD-like I projekta sa 291 poljoprivrednim proizvođačem, većinom sa sjevera Crne Gore. Ukupno 10 miliona eura će biti investirano u skoro sve oblasti poljoprivredne proizvodnje, a od toga će 5 miliona biti vraćeno poljoprivrednicima, zahvaljujući finansiranju od strane EU. Šef Delegacije EU u Crnoj Gori **Mitja Drobnič** čestitao farmerima što su preuzeli rizik ulaganja u poljoprivrednu, što vjeruju u njen potencijal za rast i što vjeruju da poljoprivreda može biti katalizator ekonomskog razvoja Crne Gore u cjelini.

8. oktobar

Za vladavinu prava 52 miliona do 2020. / U periodu od 2014. do 2020. iz sredstava IPA, za oblast vladavine prava, biće izdvojen indikativni iznos od 52 miliona eura. Evropska unija je i do sada značajno pomagala reforme u ovoj oblasti budući da je vladavina prava u srcu procesa proširenja. Tako je od 2007. do 2014. u projekte iz ove oblasti uloženo 22,5 miliona eura.

23. oktobar

EK pozvala partije da o krizi pričaju u parlamentu / Evropska komisija (EK) pozvala je sve partie da politički dijalog oko aktuelne krize u Crnoj Gori rješavaju u parlamentu. "Svako rješenje političke situacije mora doći iz Crne Gore. S toga, sve političke partie treba da se konstruktivno uključe u inicijativu pokrenutu od strane predsjednika parlamenta sa namjerom da se nađe put naprijed. Politički dijalog i diskusije treba da se održe u parlamentu" rekla je portparolka komesara za susjedsku politiku i proširenje, **Maja Kocijančić**.

25. oktobar

EU zabrinuta zbog sukoba na protestima / Delegacija EU u Crnoj Gori izrazila zabrinutost povodom sukoba koji su izbili tokom demonstracija DF-a u Podgorici 24. oktobra koji su rezultirali povredama pripadnika policije, novinara i drugih osoba, kao i oštećenjem imovine. "Očekujemo od nadležnih organa da efikasno istraže sve incidente u skladu sa principima vladavine prava. I dok demonstracije predstavljaju legitiman i legalan način izražavanja političkih i drugih mišljenja, trebalo bi da budu mirne i u skladu sa zakonom", saopšteno iz Delegacije.

Kriza legitimiteta, crnogorsko izdanje

Piše: Vladimir Gligorov

Autor je saradnik Instituta za međunarodne ekonomske studije u Beču (WiW).

Imamo dvije početne tačke: jedna, da demokratija uz slobodne i poštene izbore zahtijeva promjenu vlasti. To je pretpostavka stabilnosti, odnosno mirnog smjenjivanja vlasti, koje je osnovna odlika demokratije. Druga tačka je da upotreba legitimne sile protiv političkih protivnika predstavlja ujedno test legitimiteta i rizik krize legitimiteta.

Greška koju vlasti obično prave je upotreba pravne i u krajnjoj liniji policijske sile da potisnu opoziciju kada ova pokuša da iznese svoje zahtjeve na ulice. Rizik je da će demonstracija sile mobilizirati protestante umjesto da ih rastjera. To je upravo ono što se desilo u Crnoj Gori krajem oktobra.

Rezultat u poluvremenu je da vlada ne može da nastavi da silom nameće svoju volju, ali i da je opozicija vjerovatno izgubila podršku za strategiju prevrata. Kompromis, uz sporazum da se volja građana provjeri na izborima bi bio prirođan zaključak ove krize legitimiteta.

Problem je što nije jasno mogu li prijevremeni ili redovni izbori sami po sebi riješiti problem stabilnosti demokratije u ovoj zemlji. To je zato što Crnoj Gori treba mirna smjena vlasti, koja opet postavlja pitanje nasljednika. **Milo Đukanović**, sada premijer, ponekad u svojstvu premijera a ponekad predsjednika, vodi ovu zemlju već četvrt vijeka. Jasno je da smjena vlade, bez obzira na to koja partija ili koalicija pobijedi na izborima, znači da će neko morati da zamijeni njega. Stranka koju vodi - DPS, nema kandidata za nasljednika, a opozicija pati od ozbiljnih strukturalnih problema.

Najjasnija manifestacija ovih problema je činjenica da oni koji su izveli proteste na ulice, kako sada stvari stoje, imaju vrlo male šanse da dobiju na izborima.

Struktura političkog prostora u ovoj zemlji je takva da imamo crnogorske stranke u vlasti, crnogorske stranke u opoziciji, srpske stranke u opoziciji, i manjinske stranke (Albance i Bošnjake). Da bi opozicija pobijedila, moraju se ujediniti iza programa koji bi predstavljao alternativu programu vlade. To će biti teško, iz najmanje tri razloga. Prvi je nezavisnost Crne Gore, koje srpske stranke ne prihvataju u potpunosti, druga je podrška evro-atlantskim integracijama, koje opet ne uživaju punu podršku među pro-srpskim strankama, treći je uloga SPC, koju sadašnja vlada ne želi dalje da tretira kao praktično državnu crkvu, što je razlog što ta crkva podržava srpsku opoziciju.

Crnogorska opozicija je spremna da odustane od NATO-a ali ne i od EU, i voljna je da uzme u obzir interese crkve ali ne i da preispita nezavisnost Crne Gore. Manjinske stranke bi se, sa svoje strane, pridružile

crnogorskoj opoziciji, ali ne i pro-srpskim strankama. Dakle, kombinacija stranaka koja bi mogla pobijediti na izborima je savez crnogorske opozicije i pro-srpskih stranaka, uz podršku manjinskih partija, ali gdje bi glavnu ulogu igrala crnogorska opozicija. Pro-srpske stranke nijesu spremne da prihvate ulogu manjeg partnera, što je razlog što crnogorska opozicija ne uspijeva da dobije na izborima dok se pro-srpske stranke, koje vode ove proteste, nadaju krizi legitimiteta dovoljno jakoj da njih dovede na vlast.

Dok god se pro-srpske stranke budo oslanjale na etničke ili nacionalne programe, zemljom će vladati većina unutar crnogorskog bloka, što je do sada uvijek značilo DPS, pod vođstvom Mila Đukanovića.

To stvara pukotinu u stabilnosti crnogorske demokratije, što ima posljedice po raspoloženje javnosti i ulogu civilnog društva. Nema sumnje da tako duga vladavina jedne partije i njenog vođe postavlja pitanje kontrole nad raspodjelom resursa i mogućnosti u zemlji, što je upravo ono na što civilno društvo ukazuje. Šok ekonomske krize i spor oporavak zemlje sa svim socijalnim problemima koji uz to idu, takođe, ne idu na ruku vlastima. To se, međutim, do sada nije odrazilo na izborni rezultat. Vladajuće stranke imaju i tu prednost da imaju više resursa na koje se mogu osloniti da pridobiju glasove, ali su barem do sada odlučujući faktor na izborima predstavljale duboka podjela izbornog tijela i strah od oštrog zaokreta koji bi donijela pobjeda opozicije pod vođstvom pro-srpskih stranaka. Glas za vladajuće stranke tako postaje glas za stabilnost postojeće strukture moći, iako se time samo dalje podriva demokratska stabilnost i kriza legitimiteta, i dalje zaoštrava problem nalaženja nasljednika. Ovo prvo već izbjiga na površinu, a sa drugim će se morati računati, ako ne na dolazećim izborima, onda u nekoj bliskoj budućnosti.

Umjereni glasovi pozivaju na kompromis sličan onom kojim je razriješena kriza legitimiteta u Makedoniji prije nekoliko mjeseci. To bi zahtjevalo medijaciju od strana EU i SAD i sporazum da se izbori održe uz određene izmjene izbornih pravila. Prijevremeni ili redovni izbori bi trebalo da stabiliziraju situaciju, iako oni koji sada vode proteste imaju male šanse da na njima pobijede, što bi moglo značiti da će pregovori potrajati. A nakon toga, Crnoj Gori i dalje ostaje problem smjene vlasti, i unutar zemlje i unutar partije.

Izvodi iz teksta objavljenog na <http://wiw.ac.at/legitimacy-crisis-montenegro-edition-n-115.html>

Da li je Crna Gora spremna da dočeka azilante?

Na papiru sve spremno za talas imigranata

Piše: Svetlana Pešić

Piše: Vladan Žugić

Crna Gora nije razgovarala sa Evropskom unijom, Njemačkom i državama tzv. „Balkanske rute“ o planu sa briselskog sastanka krajem oktobra da Grčka, Makedonija, Srbija i Hrvatska obezbijede 100.000 dodatnih mesta za privremeni boravak azilanata, saopšteno je *Evropskom pulsu* iz Ministarsva vanjskih poslova i evropskih integracija (MVPEI).

Ukoliko se, ipak, desi da migracioni talas sa skoro uhodanih maršuta kreće preko Albanije, Kosova ili Srbije ka Crnoj Gori, Vlada Crne Gore, kako je saopštila krajem septembra, priprema kapacitete za eventualni prлив do 2.000 izbjeglica dnevno.

Podaci kojima raspolažu državne institucije ukazuju da, za sada, iako se svakodnevno podižu zidovi duz Šengena i unutra Evropske unije, nema razloga za brigu kako zbrinuti rijeke ljudi koji bježe od ratova, tortura i siromaštva iz Sirije, Avganistana, Iraka...

Do 1. novembra 2015. azil u Crnoj Gori je zatražilo 1.527 osoba, od čega 982 iz Sirije, te 259 iz Eritreje, saopštilo je Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP).

Samo u oktobru 2015. podnešeno je 646 zahtjeva za dobijanje azila. Ipak, na osnovu

Tokom prošle godine podnijeto je 3.554 zahtjeva za azil, dok je od početka godine po istom osnovu podnešeno 1.527 zahtjeva. I dalje je prisutan trend da tražiocu azila Crnu Goru doživljavaju samo kao zemlju tranzita u kojoj se ne zadržavaju duže od tri do pet dana

Crna Gora nije razgovarala o planu sa briselskog sastanka da države sa Balkanske rute obezbijede 100.000 dodatnih mesta za privremeni boravak azilanata

dosadašnje evidencije, broj tražioca azila u Crnoj Gori je smanjen u odnosu na prošlu godinu. Tokom prošle godine, podnijeto je 3.554 zahtjeva za azil, dok je od početka godine po istom osnovu podnešeno 1.527 zahtjeva.

„I dalje je prisutan trend da tražiocu azila Crnu Goru doživljavaju samo kao zemlju tranzita u kojoj se ne zadržavaju duže od tri do pet dana, pa tako i ne dolaze na intervju koji se zakazuju za sedam dana od dana podnošenje zahtjeva. Iz ovog razloga, Direkcija za azil u 99% slučajeva donosi zaključke o obustavi postupka“, saopšteno je iz MUP-a.

MUP je nadležan za zaprimanje zahtjeva tražilaca azila, dok je za zbrinjavanje tražilaca azila zadužena Uprava za zbrinjavanje izbjeglica koja je u sastavu Ministarstva rada i socijalnog staranja.

Direktor Uprave za zbrinjavanje izbjeglica, **Željko Šofranac**, kaže da Crna Gora pažljivo prati dešavanja u regionu, kao i moguća kretanja migranata i izbjeglica i u skladu sa tim priprema aktivnosti, ukoliko se ova lica pojave na granici Crne Gore.

“U mjeri svog ekonomskog i socijalnog stanja i nivoa organizovanosti svih nadležnih institucija i međunarodnih partnera Crna Gora će nastojati da odgovori ovom mogućem izazovu”, kaže Šofranac.

Željko Šofranac

Uprava za zbrinjavanje izbjeglica u Crnoj Gori nema procjenu eventualnog ulaska većeg broja izbjeglica: "Teško je odgovoriti i procijeniti koliki broj migranata i izbjeglica bi eventualno ušao u Crnu Goru", naglašava Šofranac za Evropski puls.

"Postoji više faktora koji utiču na to što izbjeglice do sada nijesu koristile Crnu Goru kao tranzitnu teritoriju, a svakako jedan od bitnijih faktora koji utiče na njihovo kretanje je bolja saobraćajna povezanost između Grčke, Makedonije i Srbije ka zemljama EU", smatra Šofranac.

Vlada je krajem septembra usvojila Informaciju o postupanju nadležnih organa

Imajući u vidu daje dnevni priliv u zemlje Zapadnog Balkana 5. 000 lica dnevno, Crna Gora priprema kapacitete za priliv u prosjeku 2.000 lica dnevno

i institucija u slučaju većeg priliva migranata i izbjeglica u Crnu Goru. U Informaciji se navodi da, na osnovu iskustava iz regionalnih i trenutnih migracionih tokova, "postoji mogućnost" da dođe do preusmjeravanja izbjeglica ka Crnoj Gori i da se ona suoči sa sličnim scenarijem poput zemalja u regionu.

"Imajući u vidu da je dnevni priliv u zemlje zapadnog Balkana 5. 000 lica dnevno, Crna Gora priprema kapacitete za priliv u prosjeku 2.000 lica dnevno. Postojeći kapaciteti za smještaj migranata i izbjeglica

Izbjeglički centar na Prevaci nije realan, ali Crna Gora može postati dio migrantske rute

Iz Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija u odgovorima *Evropskom pulsu* navode da Crna Gora nije razgovarala sa Hrvatskom o mogućnosti da ta država na području Prevlake smjesti oko 5.000 izbjeglica, o čemu su javno govorili i hrvatski zvaničnici.

Šofranac kaže da je nezahvalno komentarisati planove susjednih država u vezi sa ovim pitanjem, kao i moguće informativne spekulacije: "Crna Gora će odgovorno i u saradnji sa državama u regionu nastojati da odgovori na eventualne izazove povodom ovog pitanja".

Zagrebački politikolog **Davor Gjenero** smatra da nema govora o tome da bi se na Prevaci stvorio izbjeglički centar, iako je o njemu bilo govora u vrijeme početka izbjegličke krize u Hrvatskoj, kad su "ratovali" Zagreb i Beograd.

"Tada se pojavila strepnja da bi Beograd mogao od Preševa usmjeriti izbjeglice prema Kosovu, Albaniji i Crnoj Gori. To se nije dogodilo i bilo kakva mogućnost centra na Prevaci je otpala. Čak i spominjanje tog centra u Hrvatskoj je izazvalo nezadovoljstvo u Dubrovniku i upozorenje turističkih radnika da bi to dugoročno ugrozilo turizam u Dubrovniku i na Jadranu uopšte", kaže Gjenero.

Zato je, dodaje on, premijer **Zoran Milanović**, vrlo brzo demantovao formiranje takvog centra, a tvrdio da je Hrvatska odlučila čuvati granicu prema Crnoj Gori i zaustaviti ulazak izbjelica na tom dijelu granice.

"Ruta kroz Srbiju do Šida, i onda vlakovima od Šida do Slavonskog Broda i dalje prema Sloveniji je uspostavljena i tako dugo dok je ona otvorena, migranti neće tražiti drugi, teži put. Ako bi se zatvorila granica Hrvatske i Srbije, a to bi se dogodilo odmah nakon zatvaranja slovensko-hrvatske granice, onda bi migranti krenuli tražiti druge puteve, pa možda i taj preko Kosova, pa bi se Crna Gora našla na ruti", zaključuje Gjenero.

Davor Gjenero

u Crnoj Gori su Centar za tražioce azila-80 mesta, Prihvatilište za strance-50 mesta i JU "Ljubović" 25 mesta, što ukupno čini 155 raspoloživih mesta. Adaptiranjem objekata policije Krenza (Podgorica) i Zoganje (Ulcinj) dobio bi se kapacitet oko 500 mesta. U navedenim smještajnim objektima, bilo bi obezbijedeno oko 650 mesta. Takođe, formirala bi se šatorska naselja od 1.000 mesta na različitim lokacijama shodno procjeni trenutne situacije", piše u Informaciji.

Na osnovu kretanja izbjeglica i migranata može se očekivati da bi najveći broj njih, kako se navodi, u Crnu Goru došao iz pravca Albanije, Kosova i Srbije, u reonu graničnih prelaza Božaj, Kula, Sukobin, Dobrakovo, Jabuka, Dračenovac.

Izgleda da Vlada, ako dođe do talasa migranata, upliv očekuje na granici sa Albanijom na dijelu Nikine uvale, u neposrednoj blizini graničnog prelaza Božaj, koja je, kako se navodi, u dosadašnjem periodu korištena za prelazak migranata i izbjeglica iz Albanije u Crnu Goru u većem obimu.

U Informaciji se navodi i da prema međunarodnim konvencijama Crna Gora treba da pruži zaštitu svim osobama koje bježe od ratnih zbivanja, ili su u

svojim zemljama proganjani po osnovu rase, vjere, nacije, političkog mišljenja ili pripadanja određenoj društvenoj grupi. "Ovo podrazumijeva pružanje bezbjednog smještaja uz obezbjeđenje adekvatne hrane, vode i sanitarnih uslova, zbrinjavanje osoba sa posebnim potrebama, pravnu zaštitu, omogućavanje pristupa ostalim pravima kao što su zdravstvena i socijalna zaštita, obrazovanje", piše u Informaciji Vlade.

U Vladinom dokmetu je sve spremno za masovni dolazak izbjeglica - od toga da im Ministarstvo za informaciono društvo obezbijedi Internet, preko obezbjeđivanja vode i hrane, do uloge uloge Vojske u tom procesu. Na osnovu iskustva sa Vladinim obećanjima može se predvidjeti da u praksi ne bi sve izgledalo tako jednostavno, ni azilantima ni građanima Crne Gore.

Predsjednik Odbora za borbu protiv korupcije u Srbiji,
Zoran Stojiljković

Za zaustavljanje korupcije bitna politička volja, jake institucije i svijest o njenim razornim efektima

Zoran Stojiljković

Zoran Stojiljković.

» *Što su, prema Vašem mišljenju i iskustvu, ključne stvari za uspješno kontrolisanje i sankcionisanje konflikta interesa funkcionera, stranačkih fondova, zaštite zvijždača...?*

Korupcija i njeni brojni (prikriveni) vidovi poput sukoba interesa i trgovine političkim uticajem su poput stoglove hidre, pijavice ili, još prije, virusa koji uspješno mutira i adaptira se, recimo, demokratskom i proevropskom zakonskom i institucionalnom dizajnu. Istovremeno, više je nego ocigledno da se korupcija, posebno ona sistemski, politički ili „visokonaponska“, javlja u partokratskim društвima i slabim državama u kojima je uspostavljena razorna kombinacija otvorenih mogućnosti i sklonosti ka korupciji. Antikorupтивne strategije treba da budu usmjerene na oba činioца.

Mogućnosti mogu biti minimalizirane putem sistemskih reformi, a sklonost smanjena povećanjem

U zemljama poput Crne Gore i Srbije uspješna borba na suzbijanju korupcije moguća je jedino ako postoji raširena svijest o njenim razornim efektima, jasna politička volja, odgovarajući normativno-institucionalni okvir i jedinstvena i koherentna antikorupтивna strategija, uključivši monitoring i evaluaciju od strane nezavisnih tijela, kazao je u razgovoru za *Evropski puls* predsjednik Odbora za borbu protiv korupcije u Srbiji

Koliko ja poznajem stvari i predstavnici evropskih institucija vrlo brzo počnu da pokazuju sve manje strpljenja za porodajne muke novih institucija, uključujući "lokalne specifičnosti" po kojima u Crnoj Gori teško možete da budete na nekoj poziciji a da niste u brojnim kumovskim, prijateljskim ili rođačkim vezama.

transakcionih troškova, odnosno preokretanjem scenarija „visokadobit - nizakrizik“ u „niskadobit - velikirizik“ od korupcije.

Obaveza prijavljivanja i efektivna kontrola imovine, udjela u akcijama ili recimo, kontrola partijskih finansija i izloženost sudu javnosti praktično pokazuju šta se može učiniti djelotvornim kombinovanjem preventivnih i prisilnih, odvraćajućih mehanizama odgovornosti.

Imajući, prije svega, u vidu postkomunističke zemlje, Rasma Karklins efektivnu antikorupтивnu strategiju vidi kao koherentno jedinstvo četiri faze i grupe aktivnosti gdje svaka naredna logično proizilazi iz prethodne: (1) prepoznavanje i utvrđivanje činjenica o korupciji; (2) izgradnja optimalnog pravnog i institucionalnog okvira i mehanizama; (3) funkcionalna mreža djelujućih antikorupтивnih tijela i institucija i (4) monitoring i fino podešavanje i dotjerivanje mehanizama i procedure borbe protiv korupcije.

» *U Crnoj Gori je nedavno za direktora Agencije za borbu protiv korupcije izabran Sreten Radonjić koji je, kako ukazuje dio javnosti, penzionisani policijski funcioner za čijeg mandata u MUP-u nijesu postignuti pomaci u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala i koji je u prijateljskim vezama sa potpredsjednikom Vlade i zamjenikom predsjednika DPS-a Duškom Markovićem. Osim toga, Marković je kum i sa jednim od članova Savjeta Agencije koja je birala direktora, a na saziv Savjeta su dominantno uticale vladajuće političke partie. Kakva se poruka šalje javnosti ovakvim načinom*

Borba protiv korupcije traži znanje i posvećenost, spremnost da budete predmet omraze i rezervi od strane moćnih, nerijetko i nerazumijevanja najbližih, a ne tek političko surfovanje na talasima vlasti uz zaglumljivanje i treniranje strogoće nad "političkom boranjom".

Zoran Stojiljković

izbora Savjeta i direktora Agencije u čijoj su nadležnosti konflikt interesa javnih funkcionera, finansiranje političkih partija, zaštita zvijždača...?

Lični integritet i nepotkupljivost, dokazana profesionalna postignuća i nezavisnost pozicije su osnovne pretpostavke za bavljenje "antikoruptivnim poslom".

Ljudi na čelu antikoruptivnih tijela,

kao i oni u savjetima ili odborima koji njih biraju, ne smiju biti imenovani od strane izvršnih organa vlasti, niti biti u sjenci bilo kojeg centra političke moći. U suprotnom, čitava antikoruptivna priča se svodi na demokratsko šminkanje poretka i "proizvođenje" analiza i izvještaja po kojima živimo u paralelnim svjetovima.

Rezultat su onda logično neprepoznatljivost i nizak rejting antikoruptivnih organa i ličnosti koje ih predvode.

» *Što mislite kakva će biti reakcija EU na ovo, s obzirom da je formiranje nezavisne Agencije bio jedan od glavnih uslova za napredovanje Crne Gore u poglavljima koje se odnose na vladavinu prava?*

Koliko ja poznajem stvari i predstavnici evropskih institucija vrlo brzo počnu da pokazuju sve manje strpljenja za porođajne muke novih institucija, uključujući "lokalne specifičnosti" po kojima u Crnoj Gori teško možete da budete na nekoj poziciji a da niste u brojnim kumovskim, prijateljskim ili rođačkim vezama.

Borba protiv korupcije traži znanje i posvećenost, spremnost da budete predmet omraze i rezervi od strane moćnih, nerijetko i nerazumijevanja najbližih, a ne tek političko surfovanje na talasima vlasti uz zaglumljivanje i treniranje strogoće nad "političkom borom".

» *Iz ugla Crne Gore, Savjet i Agencija za borbu protiv korupcije u Srbiji imaju konkretnе rezultate kada je riječ o njihovim nadležnostima. Tako ste objavili i izvještaje o spornim donacijama vladajućeg SNS-a Aleksandra Vučića. Objasnite nam, u najkraćem, kako funkcioniše Savjet i Agencija u Srbiji i što su njihovi najveći izazovi?*

Srbija je još uvek, i pored raširene antikoruptivne političke retorike i najavljenih, započetih a još nezavršenih sudskih procesa za djela korupcije, visokokoruptivno društvo u kome se politička elita, bar dok je na vlasti, često odnosi ignorantski prema nezavisnim državnim organima i pravu javnosti da zna sve o poslovnim ugovorima države ili privatnim poslovima i vezama političara koji bi mogli da ugroze

javni interes. Nažalost, klasični državni organi poput policije, tužilaštva, ali i sudova još uvek "nisu imuni" na izazove ispunjavanja očekivanja ljudi sa vrhova vlasti i piramide ekonomске moći.

No, poslije pet godina postojanja Agencija, njena direktorka **Tanja Babić** i Odbor su svojim integritetom i dosljednošću uspjeli da u velikoj mjeri kreiraju stanje u kome se imovina mora prijaviti i ne mogu se nekažnjeno gomilati funkcije ili prikrivati porijeklo sredstava u partijskoj blagajni.

U kulturama poput naših to ne ide i bez efektivne represivne komponente. Da se "ne šalimo" najbolje govore i stotine podnijetih prekršajnih i krivičnih prijava, od kojih je znatan dio dobio svoj sudski epilog, kao i prijedlozi za razriješenje ministara i visokih državnih funkcionera.

Ključni izazovi, zbog kojih smo i podnijeli prijedlog novog zakona o Agenciji, su ograničena ovlašćenja u administrativnoj istrazi, odnosno nedovoljna koordinacija između antikoruptivnih tijela i umreženost njihovih podataka, zbog kojih su i naše procedure i postupci nerijetko usporeni i nepotpuni.

Ipak, osnovni problem koji ostaje je to što naši političari poštuju samo sud svoje partije - čitaj svog partijskog vođe, tako da recimo naš prijedlog za razriješenje funkcionera odbije ili naprsto ignorira parlamentarna većina.

» *Neki teoretičari i euroskeptici smatraju da je borba protiv korupcije na visokom nivou u stvari sukob političko-finansijskih klanova oko raspodjele kolača, pri čemu pobijeduje onaj ko kontrolira ili može da utiče na rad policije, tužilaštva, sudova? Što mislite o takvoj definiciji borbe protiv korupcije na visokom nivou?*

U vašem pitanju i iznijetim konstatacijama ima mnogo cinične istine o realnom stanju stvari i duhova po kojima je borba protiv korupcije politički isplativa i izborni naplativa, pa se onda i optužbe za nju politički instrumentalizuju.

Koruptori su za nas, i medije pod našom kontrolom, uvek oni drugi čiju krivicu nastojimo da isfabrikujemo preko "svojih" ljudi u institucijama sistema.

No, još je **Oskar Vajld** konstatovao da su suci ljudi koji znaju cijenu svake stvari, ali ne i njihovu pravu vrijednost – resetovana i preformulisana ova misao znači da je dug put od saznanja i uviđanja činjenica do njihove promjene.

U društвima poput naših neće biti ključnih promjena dok nam se ne dese snažno civilno društvo i uspravni i politički punoljetni građanke i građani.

V.Žugić

Italija najveći svjetski proizvođač vina, pretekla i Francusku

Italija je pretekla Francusku po proizvodnji vina i u 2015. će sa oko 6,5 milijardi boca biti najveći svjetski proizvođač. Proizvodnja vina porasla je u brojnim evropskim zemljama zahvaljujući povoljnim vremenskim prilikama i očekuje se da cijene tog pića budu stabilne. Uz to će i kvalitet vina biti veoma visok. Italija daje 18% svjetske proizvodnje vina, Francuska 17%, Španija 13%, SAD 8%, Argentina i Čile po 5% a Kina, Južna Afrika i Australija po 4%, pokazuju nove procjene. Na listi vodećih svjetskih proizvođača vina je i Srbija, na 19. mjestu.

Na svakom trećem tanjiru u Briselu pogrešna riba

Pošetnici restorana u Briselu biće obmanuti gotovo svaki treći put kada naruče ribu jer neće dobiti ono što traže, već neku drugu vrstu, pokazalo je novo istraživanje neprofitne

ekološke grupe *Okeana*. U restoranima širom EU često se služe jeftinije vrste ribe od one iz jelovnika, mada se dešava i da umjesto oslića na tanjiru dobijete znatno skuplji bakalar.

Iz *Okeane* poručuju da je dio odgovornosti na potrošačima, koji bi trebalo da znaju makar okvirne cijene pojedinih vrsta hrane iz mora. Upozorava se i na zdravstveni rizik tih prevara sa ribom, ali i na opasnost po održivost ribarstva EU.

Okeana je između marta i juna 2015. uzela 280 uzoraka ribe iz 150 restorana širom EU. Istraživači su utvrdili da 30% ribe u restoranima nije ona koja je navedena na meniju. Mada je broj uzoraka mali statistički gledano, istraživanje "veoma jasno ukazuje" da nešto ne valja.

U dva restorana koja pripadaju institucijama EU *Okeana* je našla da 16 od 38 uzetih uzoraka ribe nije ono što bi trebalo da bude. Zanimljivo je da zamjena za ono što piše u jelovniku nije uvijek neka jeftinija vrsta ribe.

Francuzi bez kazni za korupciju u inostranstvu

U Francuskoj nijedno preuzeće nije do sada kažnjeno zbog podmićivanja u inostranstvu iako ta zemlja već 15 godina raspolaže odgovarajućim propisima. Pojedini stručnjaci zbog toga preporučuju francuskom pravosuđu da se ugleda na američko, odnosno da uvede mogućnost vansudskog poravnjania za takve slučajeve.

Drugi, međutim, takvo rješenje smatraju moralno spornim jer bi rukovodioci odgovorni za korupciju ostali na svojim položajima, iako bi kompanije platile velike sume na ime kazni.

Francuska je 1999. predvodila napore u okviru Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) za donošenje konvencije za borbu protiv korupcije u inostranstvu.

Međutim, od tada Francuska nije ostvarile veće rezultate. Samo je grupa za tehnologije u oblasti vazduhoplovstva i odbrane Safran proglašena krivom za to djelo, ali je presuda u žalbenom postupku poništena. Sedam osoba je osuđeno na uslovnu kaznu zatvora i novčane kazne koje nisu prelazile 20.000 eura.

EU da počisti nelegalnu sječu šuma u svom dvorištu

Evropska unija "prvo treba da počisti u svom dvorištu" i obezbijedi da sve njene članice primenjuju propise o trgovini drvetom, ako želi da se efikasno bori protiv ilegalne sječe šuma, saopšto je Evropski revizorski sud. U izvještaju tog suda se navodi da je još moguće uvoziti u EU drvo ilegalnog porijekla jer četiri njene članice još nisu prilagodile svoje zakone evropskim propisima kojim se zabranjuje trgovina nelegalno posjećenim drvetom.

"Praćenje porijekla drveća je ključno za kontrolu klimatskih promjena i smanjenje emisija ugljen-dioksida (CO₂)", ističe se u saopštenju Evropskog revizorskog suda.

Cetiri članice EU - Grčka, Mađarska, Rumunija i Španija nisu u potpunosti prenijele evropske propise o uvozu drveta koji su stupili na snagu u martu 2013. Ti propisi zabranjuju prodaju nelegalno posjećenog drveća i proizvoda od toga: papira, drvne pulpe, drvine građe i drugog.

NVO EXPO – Sajam nevladinih organizacija

Mjesto gdje se različitost cjeni

Piše: Radoš Mušović

TACSO kancelarija u Crnoj Gori u saradnji sa Centrom za razvoj nevladinih organizacija – Resursnim centrom za organizacije civilnog društva u Crnoj Gori organizovao je 16. oktobra u Diplomatskoj kuli Capital Plaze, NVO EXPO – Sajam nevladinih organizacija. Na sajmu su priliku da predstave svoj rad imale 52 nevladine organizacije iz svih krajeva Crne Gore, što čini NVO EXPO najveći događaj ovog tipa ikada organizovan u Crnoj Gori. NVO EXPO je cjelodnevni događaj koji je okupio veliki broj građana, NVO aktivista, predstavnika državne uprave, biznisa, studenata pa i učenika osnovnih i srednjih škola. CRNVO i TACSO kancelarija u ovom tekstu odgovaraju na najčešće postavljena pitanja u vezi sajma.

i našoj zemlji. Zato su TACSO i Centar za razvoj nevladinih organizacija odlučili da im omoguće da se predstave na Sajmu nevladinih organizacija.

Kako je NVO EXPO izgledao?

CRNVO i TACSO su obezbijedili izlagačima sve tehničke uslove kako bi njihovo predstavljanje i promocija tekli u najboljem redu. Obezbijedeni su brendirani štandovi, LED displeji, interaktivni ugao, specijalni pokloni za učesnike sajma kao i cijeli niz multimedijalnih sadržaja a sve u cilju kako boljeg predstavljanja nevladinih organizacija tako i povećanja nivoa interesovanja generalne javnosti za njihov rad. Veliki broj ljudi je posjetio NVO EXPO a među njima i 300 pojedinaca koji su od TACSO kancelarije i CRNVO-a dobili kao poklon komplet publikacija u kojima se nalaze informacije o preko 150 nevladinih organizacija, kao i katalog izlagača sa informacijama o 52 NVO koje su učestvovalo na

sajmu.

Ko su bili izlagači?

Izlagači su bile 52 nevladine organizacije iz svih krajeva Crne Gore, koje se bave zaštitom životne sredine ljudskim pravima, demokratizacijom, socijalnim i raznim drugim servisima, omladinom, pravima životinja, kulturom i drugim temama. Osim promotivnog materijala izlagači su pripremili i svoje proizvode, multimedijalni materijal, ali i predstavili svoje članove, štićenike i donatore.

Kakav nam civilni sektor treba?

„Kakav nam civilni sektor treba?“ je naziv panel diskusije kojom je zvanično zatvoren NVO EXPO – Sajam nevladinih organizacija. Na panelu su govorili Daliborka Uljarević, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje, Dritan Abazović, nezavisni poslanik i Goran Đurović, Šef Tacso kancelarije u Crnoj Gori. Na panelu je bilo riječi o trenutnom stanju u civilnom sektoru, načinima finasiranja, odnosu Vlade i Skupštine Crne Gore prema civilnom sektoru i načinima da se isti unaprijedi.

Što nakon Sajma nevladinih organizacija – NVO EXPO?

NVO EXPO stiže i u Vaš grad! Plan TACSO kancelarije i CRNVO-a je da se organizuju slični sajmovi na sjeveru i jugu Crne Gore, kako bi omogućili svim zainteresovanim nevladim organizacijama da se predstave ali i građanima da bolje upoznaju nevladini sektor i uključe u rad istog.

Vidimo se uskoro jer NVO EXPO stiže u Vaš grad!

Politička kriza u Moldaviji

Između EU i Rusije, protesta i korupcije

Piše: mr Vladimir Vučković

Vlada premijera **Valerija Streleta** koja zastupa čvrsti pro-evropski kurs srušena je krajem oktobra u parlamentu Moldavije. Inicijativa za razriješenje vlade, koju su podnijeli su komunisti i socijalisti, dobila je većinu od 65 od ukupno 101 poslanika, ujedno dobijajući podršku i od poslanika vladajuće koalicije.

Promjena moldavske pro-evropske vlade je, čini se, uobičajena pojava, ako se uzme u obzir činjenica da je izvršna vlast u ovoj zemlji u posljednjih godinu dana već tri put mijenjana. Međutim, da bi se bolje razumjela nestabilna politička situacija u ovoj maloj bivšoj sovjetskoj zemlji neophodno je sagledati kako njen unutrašnji političko-ekonomski kontekst, tako i njenu trenutno nezavidnu spoljno-političku situaciju.

Pad kabinetra Valerija Streleta je posljedica višemesečnih protesta totina hiljad demonстранata iz građanske platforme "Dostojanstvo i istina" koji su zahtjevali ostavku premijera i predsjednika, te rasvjetljavanje korupcionaške afere u bankarskom sektoru gdje je prema njihovim navodima nestalo milijardu dolara. Takođe, ova pro-evropska građanska alijansa dodatno optužuje sada već svrgnutu vladu da nije dovoljno posvetila pažnju rješavanju visokog stepena korupcije koje otorećuje nesmetano funkcionisanje državnih institucija, te izražane stope kriminaliteta koja je vidljiva u svim porama moldavskog društva. Prema izvještaju Svjetskog ekonomskog foruma, Moldavija spada u države sa najkorumpiranijim sudstvom.

No, iz ove građanske platforme smatraju da je za unutrašnju političku krizu najviše odgovoran milijarder i oligarh **Vlad Plahotnijuk**, koji je u značajnoj mjeri uticao i na hapšenje prethodnog premijera Moldavije **Vlada Filata**, optuženog za korupciju u bankarskom sektoru.

Nesmetano funkcionisanje pro-evropske moldavske vlade značajno opterećuje ozbiljna spoljno-politička situacija u kojoj se ova zemlja nalazi. Nakon sticanja nezavisnosti od bivšeg SSSR-a 1991, država je praktično podijeljena na tri političke regije. Jedna, na kojoj efektivnu vlast ostvaruje demokratski izabrana vlada u Kišinjevu,

i druge dvije regije (Gagauzija i Pridnjestrovje) koje su dominantno pod pro-ruskim uticajem. Za razliku od Pridnjestrovlja koja je 1991. proglašila otcjepljenje od Moldavije (ovu zemlju нико до sada nije priznao), region Gagauzije i dalje se nalazi u sastavu Moldavije, te uz jake pro-ruske tendencije zagovara tješnije političke, ekonomske i trgovinske veze sa Rusijom.

S druge strane, ova mala kontinentalna zemlja snažno je povezana sa Rumunijom prevashodno kroz kulturno-ekonomski aspekt, ujedno dobijajući podršku u procesu pridruživanja EU.

Jak ruski uticaj primjetan je od perioda sticanja nezavisnosti, pa je moldavsko društvo i dalje podijeljeno na pro-rusko i pro-evropsko. Evidentno, pad pro-evropske vlade bitno će promijeniti odnos političkih snaga u Moldaviji, pa se očekuje porast popularnosti komunista i socijalista isključivo zbog razočarenja neefikasne poslednje pro-evropske vlade. Takođe, ne treba zanemariti činjenicu da Rusija ima značajnog uloga u unutrašnjem razvoju političkih događaja ako se ima u vidu činjenica da je Moldavija iskazala jasnou evropsku perspektivu potpisivanjem Sporazuma o pridruživanju sa EU u naredne dvije godine. Stoga, odnosi između Moldavije i Rusije posljednjih godina mogu se okarakterisati kao tenzijni, dostižući svoj vrhunac uvođenjem ruskog embarga na uvoz moldavskih proizvoda i deportaciju moldavskih iseljenika koji duži niz godina žive i rade u Ruskoj Federaciji. Rusija je iskazala priličnu netrpeljivost jer je Moldavija zabranila tranzit pripadnika ruske vojske preko njene teritorije u secesionističkom regionu Pridnjestrovje u kojem se trenutno nalazi veliki broj ruskih vojnika.

EU ostvaruje saradnju sa Moldavijom u okviru evropske politike susjedstva i njene istočne dimenzije – "Istočno partnerstvo". Ključ ove regionalne politike predstavlja uspostavljanje bližih bilateralnih odnosa između Moldavije i EU kroz reformu moldavske javne administracije, agrikulture i ruralnog razvoja, reformu policije i upravljanje granicama.

Moldavija je stekla nezavisnost 27. avgusta 1991, i kao jedna od manjih država u jugoistočnoj Evropi (33 845 km²) graniči se na zapadu sa Rumunijom, a na istoku, jugu i sjeveru sa Ukrajinom. Kao jedna od najsiromašnijih zemalja u Evropi, 2003. imala je BDP u vrijednosti od 6.1 miljardi USD, a BDP po glavi stanovnika od 1.370 USD. Prema procjenama Svjetske banke, siromašno je oko 60% stanovništva (2003). U domenu spoljne trgovine glavni partneri su joj EU (30%), Ukrajina (15%), Rumunija (10%) a prije uvođenja embarga moldavski proizvodi bili su najviše plasirani na rusko tržište (33%).

Poglavlje 34: Institucije

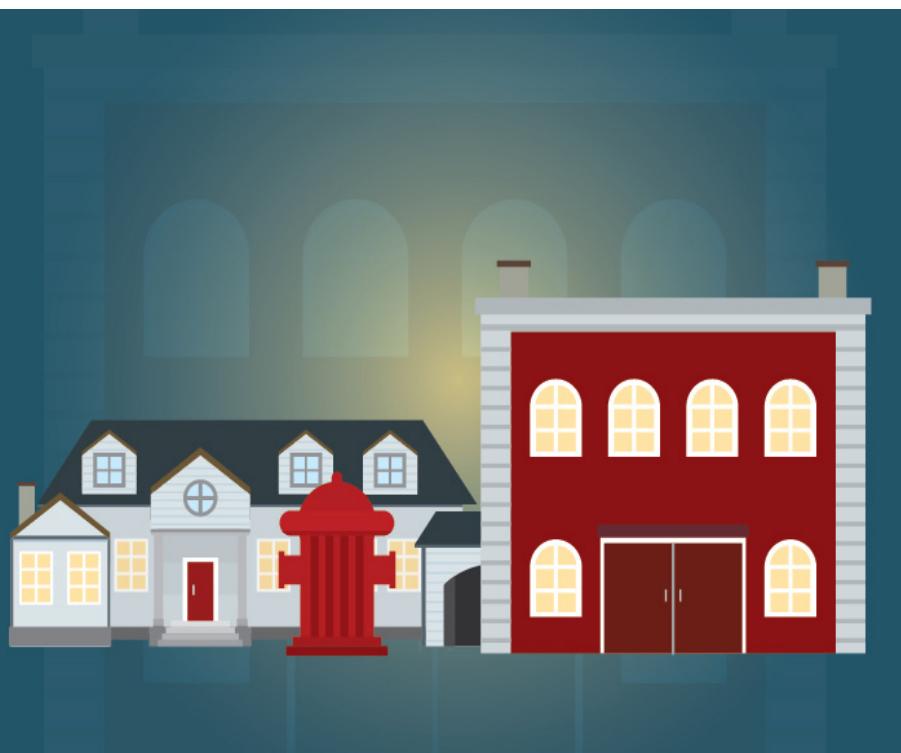
Piše: Chiara Gaia Iascone

Proces proširenja Evropske unije je dvosmjeren proces. Taj proces podrazumijeva spremnost države kandidata da uđe u Uniju, pa samim tim, zahtijeva promjenu i usklađivanje njenih institucija i zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU. Proces pridruživanja može biti zahtjevan i dug, kao što to bio, na primjer, slučaj Hrvatske, čiji je *screening* pregovaračkih poglavlja zvanično počeo 3. oktobra 2005. a završio se 30. juna 2011. Proširenje i članstvo zemlje kandidata ne podrazumijeva samo reorganizaciju unutar same države, u ovom slučaju u Crnoj Gori, već se promjene moraju postupno dešavati i u Evropskoj uniji. Crnogorske institucije moraju biti spremne na izazove u kontekstu njenih prilagođavanja sa rastom i razvojem EU.

Poglavlje 34. pokriva institucionalna i proceduralna pravila Evropske unije i tiče se

prilagođavanja koje EU mora sprovesti kako bi garantovala punu i jednaku predstavljenost zemlje unutar EU, kao i osiguranje ispravnog funkcionisanja procesa donošenja odluka. Navedeno uključuje različite teme, među kojima su promjene vezane za pravo na glasanje, usvajanje zvaničnog jezika, kao i glasanje za predstavnike u Evropskom parlamentu. Težina glasa, odnosno broj glasova kojima jedna država raspolaze dogovara se nakon što se odluka o tome prvo donese u Savjetu ministara, koji odlučuje kvalifikovanom većinom. Kada je riječ o Parlamentu EU, ta institucija predstavlja jedini predstavnički organ građana i građanki EU, jer se njegovi poslanici i poslanice biraju direktno kroz izbore sa univerzalnim pravom glasa u svim državama članicama EU. Broj njegovih predstavnika je određen na 754 članova iz 27 država članica.

Hrvatska će ulaskom u Evropsku uniju imati 12 predstavnika u Evropskom parlamentu. Broj poslanika i poslanica se mijenja u skladu sa veličinom stanovništva države koja ulazi u EU. Međutim, izuzetno je teško u potpunosti tačno predvidjeti koliko će neka nova članica imati svojih predstavnika, s obzirom da su se pravila o raspodjeli mjesta često mijenjala. Ipak, glavni princip je da broj predstavnika u Evropskom parlamentu mora da bude u srazmjeri sa veličinom stanovništva države. Tako, na primjer, Malta i Luksemburg, kao najmanje države članice, sa najmanjom populacijom, imaju svaka po šest predstavnika. Zapravo, prema novim pravilima o raspodjeli mjesta u Parlamentu, sadržanima u Lisabonskom ugovoru, nijedna država ne smije imati manje od šest predstavnika, kako bi se osiguralo da svi veći politički pokreti budu zastupljeni, što se odnosi i na države sa najmanjim brojem stanovnika. Što je najvažnije, distribucija

sjedišta u Parlamentu će se zasnivati na tzv. principu "silazne proporcionalnosti", što znači da što je jedna država naseljenija, to će imati više poslanika, ali će samim tim biti i veći broj građana i građanki koje jedan poslanik predstavlja. Osim na Evropski parlament, članstvo nove države članstvo će uticati i na sve druge institucije i tijela EU (Sud pravde, Komisija, Savjet).

Trenutno, postoje 23 zvanična jezika Evropske unije, jer pojedine zemlje imaju identičan zvanični jezik, dok je na Kipru, na primjer, zvanični jezik grčki. Hrvatski jezik će biti priznat kao 24-ti službeni jezik. Crnogorsko pitanje i jezik u tom smislu biće najvjeroatnije riješeno u skladu sa budućim proširenjem EU, tj. u okviru BHSCG jezika (Bosanskog-hrvatskog-srpskog-crnogorskog) kao zvaničnog i zajedničkog za zemlje zapadnog Balkana.

Međutim, iako postoje 23 zvanična jezika, rijetko se dešava da se sví dokumenti prevode na svaki pojedinačni službeni jezik EU. Prevod se, uglavnom, obezbjeđuje za engleski, njemački i francuski jezik, u skladu sa značajem dokumenta koji se prevodi.

„Pravila Evropske unije u ovom poglavlju ne utiču na unutrašnju organizaciju države članice, ali države koje pristupaju moraju osigurati da su u stanju da u potpunosti učestvuju u odlučivanju u Evropskoj uniji uspostavljanjem neophodnih tijela i mehanizama kod kuće i izborom ili postavljanjem dobro pripremljenih predstavnika u institucijama Evropske unije.“ Nakon zatvaranja pristupnih pregovora i screening-a svih poglavlja pravne tekovine EU, počinje faza tranzicije koja ima za cilj da osigura da i institucije države kandidati i institucije EU kao cjeline буду dobro pripremljene da prihvate novog člana i nove procedure. U tom smislu, potpisivanjem Ugovora o pristupanju između dvije strane, državi se garantuje aktivan posmatrački status do punog članstva, a što uključuje učešće predstavnika parlamenta države na sjednicama Evropskog parlamenta, čak iako nemaju pravo glasa.

Isto važi i za druge institucije EU kojima se pristupa, a to su Evropski savjet, Evropska komisija i Evropski sud pravde.

Evropska unija jeste ta koja treba da ustanovi pravila i broj predstavnika za svaku instituciju po državi članici. Primjer Hrvatske, koja

se uzima kao najближи i slučaj sličan Crnoj Gori, pokazuje da je pregovaračko poglavlje 34 otvoreno i zatvoreno istog dana kada je i otvoreno, odnosno 5. novembra 2011.

Komunitarna tekovina EU je podijeljena u 35 poglavlja, ne 31 kao u prethodnim slučajevima proširenja, i ovaj je pristup poslije primjenjen i na Crnu Goru. Ova dva slučaja se razlikuju samo u odluci Savjeta o razvijanju takozvanog *novog pristupa* prema Crnoj Gori, koji se sastoji uglavnom u potrebi suočavanja sa poglavljima 23 – Pravosuđe i temeljna prava i 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost što je prije moguće. Novi pristup je nastao kao rezultat prethodnog iskustva sa Hrvatskom, u kojem su se prethodno pomenuta poglavlja pokazala problematičima i zahtjevnima. Zbog navedenog odlučeno je da screening ova dva poglavlja bude od ključnog značaja u ranoj fazi pregovora, čak i prije konačne saglasnosti za otvaranje samih pristupnih pregovora. U tom kontekstu, poglavlje 34 vjerovatno neće biti problematično, u odnosu na ostale izazove koje će *acquis* postaviti pred Crnu Goru.

Procesom pristupanja EU otvaraju se mnoge mogućnosti za građane i građanke Crne Gore, ali je to proces koji nosi i određene kompromise. Jedan od njih će se, vjerovatno, odnositi na pitanje jezika odnosno činjenicu da će se crnogorski jezik svrstati u grupu srodnih jezika na području bivše Jugoslavije, a neće postati zvanični jezik EU kao samostalan.

Države koje pristupaju EU moraju biti potpuno sposobljene da učestvuju u procesu donošenja odluka u EU kroz uspostavljanje posebnih mehanizama na nacionalnom nivou, ali i biranjem predstavnika za institucije EU.

Evropski kafe sa ambasadorkom SR Njemačke

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je 19. oktobra 2015., u saradnji sa fondacijom Friedrich Ebert (FES), u okviru projekta *Evropski kafe* organizovao sastanak predstavnika/ca nevladinih organizacija sa Nj.E. **Gudrun Steinacker**, ambasadorkom SR Njemačke u Crnoj Gori, po principu *World Café* metode, a na temu „*Tri godine od početka pregovora Crne Gore sa EU - pogled iz EU*“.

Evropski kafe je otvorila **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a, koja je rekla da je «pregovaračni proces sa EU Crnu Goru uveo u intezivan zakonodavni proces, koji je rezultirao sa institutom tzv. neutemeljnog zakonskog optimizma». Ona je naglasila da je su «mnogo bitnije obaveze čije ispunjavanje mora doprinijeti suštinskom jačanju državnih institucija i njihovim mjerljivim rezultatima.»

Nj.E. **Gudrun Steinacker** je tokom svog obraćanja učesnicima ocijenila da je «postignut značajan napredak u tehničkom aspektu pregovaračkog procesa Crne Gore sa EU, sa više od polovine otvorenih pregovaračkih poglavlja», ali da u narednoj fazi «predstoje izazovi, odslikani kroz konkretne uslove koji se moraju ispuniti, kako bi se pristupilo zatvaranju datih poglavlja». Akcenat bio je na politikama Evropske unije koje se odnose na migracije, zapošljavanje i socijalna pitanja, nauku i obrazovanje, ali se govorilo i o izbjegličkoj krizi

i na koji način Evropska unija nastoji riješiti ovo pitanje u narednom periodu.

Ana Vujošević, koordinatorka na programu evropskih integracija u CGO-u, je zatvorila *Evropski kafe* uz podsjećanje da «proces evropskih integracija Crne Gore jeste jednim dijelom otvoreniji od iskustava koja su imale neke druge zemlje u pregovorima, ali da je neophodno ovaj proces učiniti dodatno otvorenim, sa još konkretnijom ulogom civilnog društva u njemu.»

Cilj *Evropskog kafea* je kreiranje platforme za otvorene i plodonosne neformalne diskusije koji će doprinijeti unaprijeđenju saradnje organizacija civilnog društva i institucija, inteziviranju komunikacije, mapiranju postojećih problema i izazova, definisanju prijedloga za prevazilaženje i informisanje o posebnim aspektima procesa pristupanja. Konkretno, ovo je bila prilika da se u neformalnoj diskusiji razmijene ocjene o dosadašnjem toku pregovora, ulozi i značaju NVO u tom procesu, poziciji država članica i njihovih predstavnika u Crnoj Gori, a posebno ambasade SR Njemačke u Crnoj Gori.

Evropski kafe na temu „*Tri godine od početka pregovora Crne Gore sa EU - pogled iz EU*“, treći je u nizu događaja tog tipa, koji će CGO organizovati u toku 2015. sa predstvincima crnogorskih institucija, pregovaračkih struktura, diplomatskog kora i drugim domaćim i međunarodnim ekspertima iz ove oblasti. Sastanku je prisustvovalo 25 predstavnika/ca organizacija civilnog društva.

Briselski sastanak o izbjegličkoj krizi

Usporavanje izbjeglica na “Balkanskoj ruti”

Nakon sastanka u Briselu krajem oktobra o izbjegličkoj krizi, jasno je prije svega sljedeće: balkanske zemlje bi trebalo da uspore kretanje izbjeglica. Stručnjaci iz regiona podijeljeni su po pitanju da li će to zaista donijeti više reda.

Humani uslovi za izbjeglice, bolja komunikacija tranzitnih zemalja i, prije svega, zaustavljanje haotičnog priliva ljudi u bjkstvu. Plan od 17 tačaka predstavljen od strane Evropske unije, Njemačke i zemalja takozvane „Balkanske rute“, zvuči kao izjava o namjerama. Međutim, plan uključuje i neke brojke: 400 policajaca biće poslati da pomognu u Sloveniji i daju podršku Fronteksu u Grčkoj i na srpsko- hrvatskoj granici. Pored toga, duž „Balkanske rute“ trebalo bi da se obezbijedi 100.000 dodatnih mesta za privremeni smještaj izbjeglica.

Plan je nastao na insistiranje Berlina, kaže srpski bloger i PR-stručnjak **Mihailo Tešić**. Između deklarisanog cilja Njemačke – da primi ljude i da obradi njihove zahtjeve za azil – i ograničenih kapaciteta zemlje, postoji veliki jaz: „Osnovna politika je zadržavanje i da iz EU odnosno iz Njemačke stiže neka vrsta instrukcija da mi ovdje na Balkanu bolje komuniciramo u tome da te ljude ipak malo usporimo.“

Stotine hiljada ljudi već je prošlo „Balkanskom rutom“. Balkanske države za to nisu bili pripremljene, mada su morale da vide šta im se sprema, kaže **Lidija Čehulić Vukadinović** sa zagrebačkog Fakulteta političkih

Plan od 17 tačaka podrazumijeva da 400 policajaca bude poslati da pomognu u Sloveniji i daju podršku Fronteksu u Grčkoj i na srpsko- hrvatskoj granici. Pored toga, duž „Balkanske rute“ trebalo bi da se obezbijedi 100.000 dodatnih mesta za privremeni smještaj izbjeglica.

nauka: „To ‘Nismo znali, nismo spremni, nismo očekivali toliki broj ljudi’, jednostavno ne prolazi više čak ni kod običnog građanina. Ispadamo smješni pred EU, pred Briselom.“

Ona podsjeća na pokušaj političara da se u izbjegličkoj krizi međusobno nadmaše: Srbija je htjela da se pokaže humanijom od Makedonije, Hrvatska evropskijom od Srbije, Slovenija uređenijom od Hrvatske. Ali, gotovo svuda se vide ružne scene – izbjeglice koje spavaju na otvorenom ili policija koja koristi suzavac.

„Na kraju je ispalo da ni Srbija, niti Makedonija, niti Mađarska, niti Hrvatska, niti Slovenija same ne mogu, na žalost, da riješe taj problem već da je potrebna zajednička saradnja Evropske unije“, kaže Čehulić Vukadinović.

Svetlana Slapšak je tu saradnju drugačije zamišljala. Čuvena antropološkinja iz Ljubljane ovog ljeta je pokrenula peticiju za uspostavljanje bezbjednog koridora iz Grčke u Njemačku – bez zaustavljanja, bez nepotrebe birokratije. „Predviđati što će se desiti ne znači ništa u ovom trenutku. Treba pomoći ljudima na terenu sada, ovdje, u ovom trenutku... A to kako će se Njemačka postaviti, to je nešto što tačno tako može da se desi, ali može da se desi i drugačije“, kaže Slapšak. „Oni prolaze kroz Balkan, a hodati hiljade kilometara pješke – to su zaista scene iz srednjeg veka. To je savršeno nepotrebno jer samo produbljuje stereotipe o Balkanu.“

Briselski planom izričito se poziva na bolju komunikaciju između zemalja duž rute. Do sada, komunikacije jedva

da je bilo – umjesto toga, uzajamna optuživanja. Tako se u Sloveniji tvrdi da se Hrvatska ponaša kao ogromni auto-prevoznik, koji pridošlice samo transportuje dalje. Cinično je da je upravo to optužba Hrvatske upućena Srbiji. Kao rezultat tog spora, svi granični prelazi između dvij zemlje danima su bili zatvoreni za transport roba.

To su male zemlje koje dijele krvavu prošlost“, kaže Čehulić Vukadinović. Politika trenutno svesno pojačava neprijateljstvo, prije svega zato što se u Hrvatskoj uskoro održavaju parlamentarni izbori. „Nažalost još uvek u Hrvatskoj, pogotovo u predizborno vrijeme, ako igrate na tu srpsku kartu – a to je isto tako i u Srbiji ako igrate na hrvatsku kartu – dobicećete jedan veliki dio ljudi koji su nezadovoljni, koji nemaju posao, koji su nezbrinuti i koji jedva čekaju da je neko drugi kriv za njihove probleme. I to srpsko, odnosno hrvatsko pitanje još uvek je adut

Zbog kontinuirane izbjegličke krize, eksperti vide rizik jačanja ekstremnih snaga u republikama bivše Jugoslavije, ali srpski bloger Mihailo Tešić smatra da su strahovi „zabrinutih građana“ potpuno neosnovani. „Ti ljudi prosti ne žele da ostanu ovde. Ljudi koji su dotle stigli, koji su se toliko žrtvovali, koji su toliko prošli da bi došli dovde – oni će nastaviti da idu ka svom cilju.“

Briselski planom izričito se poziva na bolju komunikaciju između zemalja duž rute. Do sada, komunikacije jedva da je bilo – umjesto toga, uzajamna optuživanja. Tako se u Sloveniji tvrdi da se Hrvatska ponaša kao ogromni auto-prevoznik, koji pridošlice samo transportuje dalje. Cinično je da je upravo to optužba Hrvatske upućena Srbiji.

kojim političari mogu dobiti poene ako im to zatreba u predizborno vrijeme.“

Zbog kontinuirane izbjegličke krize, eksperti vide rizik jačanja ekstremnih snaga u republikama bivše Jugoslavije. Političari desnog spektra u Srbiji i Hrvatskoj odavno govore kako će Evropska unija na Balkanu da pravi logore za migrante.

Profesorka Slapšak nije iznenadena time da je odbijanje izbjeglica sve „popularnije“: „Dvadesetpet godina od raspada Jugoslavije imamo zapravo dosta jasan pad standarda života, a bogami i pad standarda misli. Imate izrazito padanje kvaliteta života, izrazite socijalne nepravde, izrazito beznađe i uz to naravno raspad školskog sistema i drugim rijčima raspad pameti.“

Sve više i sve češće čuje se da se granice moraju ograditi. O tome recimo razmišlja bugarski premijer. Takođe, iz slovenačke vlade se čuje da podizanje ograda jeste opcija, a hrvatski premijer bi radije da posalje vojsku na granicu sa Srbijom. Za srpskog blogera Tešića to je postepeni razvoj: mađarska ograda je prvo bila neevropska i ksenofobična, a sada je ograda mejnstrim.

I sve to, mada su strahovi „zabrinutih građana“ Balkana iz jednog jednostavnog razloga potpuno neosnovani.

„Ti ljudi prosti ne žele da ostanu ovde“, naglašava Tešić. „Ljudi koji su dotle stigli, koji su se toliko žrtvovali, koji su toliko prošli da bi došli dovde – oni će nastaviti da idu ka svom cilju.“

Izvor: DWDE

Godinu dana rada novog saziva Evropske komisije

Godišnji izvještaj Junckerovog tima

Piše: Tim King

Autor je redovan dopisnik iz Brusela za portal Politico.

Bilo je možda naivno nadati se da će Evropska komisija koja je obećala da bude "velika u velikim, a mala u malim" stvarima pustiti da velelepni dogadjaj poput sopstvene godišnjice prođe nezapažen. Tako je 1. novembar obilježen žestokom dozom samopohvala, sakupljenim u 168 strana izvještaja o napretku po 10 prioriteta zacrtanih početkom mandata. Da ima poetske pravde, **Junckerova** Komisija bi umjesto da samoj sebi postavlja kriterijume morala da popuni upitnik kakav svaki godine podnosi dvadesetak hiljada njenih zaposlenih. Kako ni poezije ni pravde nema, ostaje nam da sami sastavimo godišnji izvještaj o radu Komisije kakav bi trebao da bude.

Svake godine, zvaničnici Komisije se pitaju: *Što su bila ključna dostignuća u prošloj godini? Opišite okolnosti koje su pomogle ova dostignuća (ili ih otežala), kao i kontekst. Opišite rezultate ovih dostignuća. Kako su doprinijela ciljevima Institucije? Ako je bilo značajnih ciljeva koji nijesu ostvareni, što je trebalo promijeniti da bi se dobio bolji rezultat? Navedite sva glavna dostignuća u radu za instituciju, uključujući i aktivnosti preduzete izvan Vaše organizacije.*

Svaka organizacija više voli da govori o dostignućima nego o kontekstu i rezultatima. Junckerova komisija je jednako podložna listanju svih mogućih "dostignuća", uključujući i one koje bi pošten posmatrač smatrao rutinskim dijelom njihovog posla.

Tako izvještaj oduševljeno primjećuje da su "potpredsjednik Valdis Dombrovskis i komesar Pierre Moscovici predstavljali Komisiju u 20 Eurogrupu (od čega su 11 bili specijalni sastanci na temu Grčke) i 3 sastanka Upravnog savjeta Evropske centralne banke" kao da je to bog zna kakvo dostignuće. Za plate od 280 000 eura, ne računajući dodatke i umanjene poreze, red je da očekujemo da se ova gospoda makar pojave na sastancima.

Komisija potpuno izbjegava da pomene kontekst svog rada i povremeno prečukuje rezultate svojih samoproklamovanih dostignuća. Ni riječi o tome da neki važni ciljevi možda nijesu postignuti, niti o neprijatnim okolnostima koje su ih pratile.

Dobar primjer je poglavje "Evropska poreska agenda", u kojoj se ponosno ističu nedavne odluke komesarke **Margrethe Vestager** da povuče državnu pomoć nepravdedno dodijeljenu kompanijama Fijat i Starbaks od strane Luksemburga i Holandije, ali se nijednom riječu ne pominje skandal povodom informacija, procurelih u javnost tokom prošle godine, o poreskim malverzacijama između Luksemburga i globalnih kompanija u vrijeme dok je Juncker još bio na čelu ove države. Isto tako, u poglavljju o produbljivanju ekonomske i monetarne unije nema pomena jednog od najtežih trenutaka za Junckerovu Komisiju, a i za čitavu EU: iznenadni referendum **Alexisa Tsiprasa** u Grčkoj u novom paketu pozajmica. Juncker je tada Tsiprasa proglašio izdajicom, a dugoročne posljedice ovog poteza još su nepoznate.

Tokom prošle godine, kako ste demonstrirali sljedeće sposobnosti: Analiziranje i rješavanje problema; komunikacione vještine; kvalitet i rezultati; organizacija i postavljanje prioriteta; otpornost. Što su bili vaši najjači atributi? Što bi se moglo popraviti?

Tu analiza prelazi sa kvantitativne na kvalitativnu, što bi zapravo morao biti najvažniji dio ocjene Junckera i njegovog tima. Komisija je imala na raspolaganju godinu dana da pokrene neke stvari, ali je, obzirom na ograničenja EU mašinerije, nerealno očekivati da puno toga i privede kraju. Niko ni na čas nije povjerovalo, na primjer, da će novo zakonodavstvo o Uniji tržišta kapitala, jedinstvenom digitalnom tržištu itd. biti gotovo sa zamo godinu dana.

Ono što je bitno u ovom stadijumu njenog petogodišnjeg mandata je da li je Komisija na

dobrom putu - da li ima prave ljudi na pravim pozicijama i da li umije da odgovori brzo i spremno na neočekivane izazove.

Umjesto 168 strana prazne hvale, poštena i koncizna ocjena bi izgledala ovako:

Što su uradili dobro: Priznajmo da je Komisija odabrala prave prioretete. Plan u deset tačaka sa kojim je novi predsjednik ušao u kampanju za ovih godinu dana ništa nije izgubio na urgentnosti. Istina, u to vrijeme migracije nijesu bile na samom vrhu liste, ali su bile tu, spremne za dalju elaboraciju. Svih deset tačaka je formulisano tako da budu konkrente a da ipak ostave dovoljno manevarskog prostora.

Reformisana struktura komesarijata, takođe, djeluje dobro promišljeno. Odlukada se Komisija reorganizuje u timove komesara na čelu sa po jednim od sedam potpredsjednika se pokazala dobrom: koordinacija funkcioniše, jedini prostor ispunjen tenzijama je preklapanje portfolija za digitalnu politiku između **Andrusa Ansipa** i **Gunthera Oettingera**. I izbor potpredsjednika se pokazao dobrim - Komisija od 28 komesara djeluje racionalnije i bolje organizovano no što se iko mogao nadati.

Uz to, čini se da Juncker ima dobro oko za izbor saradnika. Najvažnije pozicije su u dobrim rukama: **Frans Timmermans** (Junckerov zamjenik), **Kristalina Georgieva** (budžet i administracija), i **Margrethe Vestager** (konkurenca) su sve osobe poznate ne samo po svojim sposobnostima, već i po visokom stepenu ličnog integriteta. Svaka grupa od 28 ljudi mora imati i poneki čorak - bitno je samo da na duži period neki od slabijih članova ne naprave štetu u bitnim portfolijima.

Što ne ide dobro: po sopstvenom priznanju, Juncker je loše počeo godinu, između ostalog i zbog zdravstvenih tegoba. Bolje zdravlje i više odmora su možda mogli učiniti da se Komisija bolje suoči sa krizama koje su potresle EU u prvoj godini Junckerovog mandata: skandal i poreksih malverzacije u Luksemburgu i politička kriza u Grčkoj.

Što se tiče izbjeglica, odgovor EU na krizu je bio spor i nedovoljan. Sve što je Juncker mogao da predloži kvote za preraspodjelu izbjeglica između država

članica i kritikuje one koje su odbile da ih prihvate. Nešto bolji učinak je postignut u mobilizaciji resursa pod kontrolom Komisije, ali su oni jako mali. Ostaje da se vidi hoće li Junckerove kritike imati efekta na spremnost država članica da sarađuju.

Gdje je još rano za ocjene: Evropski fond za strateške investicije. Mnogo vremena i političkog kapitala je potrošeno u prvima mjesecima Junckerove Komisije na Evropski fond za strateške investicije (EFSI), kroz koji Komisija želi da kanalise investicije koje bi podstakle rast evropske privrede. Junckerov tim insistira da je ovo važna pobeda, ali je još teško reći hoće li EFSI imati željeni efekat. Juncker smatra da je neophodno ukloniti neprijatnu asocijaciju između EU i mjera štednje i ovim pokušava da skrene pažnju na njene napore da podstakne rast. To međutim, ne znači da će EFSI i zaista doprinijeti privrednom rastu.
Što bi se moglo popraviti: Juncker nije toliko dobar u komunikaciji koliko misli da jeste.

U formularu Komisije za samo-ocjenjivanje stoji još i pitanje: *Koji jezike koristite na poslu? Koji je vaš nivo znanja tih jezika? Je li vam ijedan od njih maternji?*

Junckerov govor o stanju u EU pred Evropskim parlamentom je najbolja ilustracija problema. Junckerov engleski nije loš, ali nije ni dovoljan da iznese njegovu sklonost ka neformalnom maniru i oštar smisao za humor. Problem, međutim, nije samo u jeziku.

U formularu se od zaposlenih traži još i da ocijene *koliko su dobro pokazali liderske sposobnosti u prošloj godini*.

Okolnosti su teške, ali činjenica je i da se Juncker teško bori sa zadatkom da predstavi pozitivnu viziju za EU. Oštar jezik je dobra stvar, ali publici je ponekad potrebniji motivacioni govor - u protivnom, rizikuje da gradani sve više vide i Komisiju i EU u negativnom svjetlu. Komisija možda misli da je hvalospjev samoj sebi na 168 strana dovoljan za izgradnju pozitivnog imidža, ali će biti potrebno mnogo više da gradani EU u to i povjeruju.

Izvor: www.politico.eu

O ljudskim pravima od teorije do prakse

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je od 22. do 25. oktobra 2015, u Miločeru, organizovao glavni dio nastavnog programa XXI generacije Škole ljudskih prava, uz podršku ambasade Velike Britanije u Crnoj Gori, kroz projekat ‘Mladi grade Crnu Goru’. XXI generaciju Škole ljudskih prava pohađa 23 učenika/ce srednjih škola iz osam crnogorskih opština: Podgorice, Bara, Cetinja, Kolašina, Pljevalja, Plava, Rožaja i Tivta.

Četvorodnevni intenzivni program sastojao se od 21 sesije u formi predavanja, radionica, projekcija filmova, rada u grupama, itd. kroz koje su učesnicima/cama pružena znanja o konceptu ljudskih prava, počev od istorijsata ideje, preko razvoju ljudskih prava kroz generacije, zakonodavnog i institucionalnog okvira, do posebnog osvrta na pitanja diskriminacije, marginalizovanih grupa, multikulturalizma i tolerancije u Crnoj Gori, ali i na savremene izazove sa kojima se mladi susreću, korupciju u obrazovanju, i nenasilnu komunikaciju. Dodatni, srednjoškolci/ke su učili i o modalitetima omladinskog rada i aktivizma, te imali prilike da osmisle akcije koje će uz mentorsku podršku projektnog tima sprovesti u svojim lokalnim zajednicama i školama. Predavači u XXI generaciji Škole ljudskih prava su bili **Sergej Sekulović**, izvršni direktor Centra za gradanske slobode, **Danijel Kalezić**, predsednik UO Crnogorske LGBTIQ Asocijacije “Kvir Montenegro”, **Dragoljub Duško Vuković**, osnivač PCNEN-a, **Andrija Đukanović**, koordinator programa Romskog obrazovnog fonda, **Marina Vujačić**, izvršna direktorka Udruženja mladih sa hendičepom Crne Gore, **Maja Raičević**, izvršna direktorka Centra za ženska prava, **Milka Tadić Mijović**, direktorka nedjeljnika «Monitor», **Tamara Milić**, psihološkinja, **Petar Đukanović**, koordinator programa Ljudska prava u CGO-u, **Miloš Knežević**, koordinator Omladinske grupe CGO-a, **Tamara Milaš**, saradnica na programima u CGO-u i portparolka Koalicije za Rekom u Crnoj Gori i **Mira Popović**, saradnica na programima u CGO-u.

Škola ljudskih prava, pored širokog teorijskih i praktičnog znanja o konceptu ljudskih prava, afirmiše kulturu ljudskih prava, inspirišući i motivišući mlade da se zalažu za svoja prava, kao i za prava onih koji nijesu u mogućnosti da to urade sami i osnažuje ih da imaju direktniji uticaj u društvu u budućnosti.

Kampanje, društvene mreže i odnosi s javnošću

Kancelarija fondacije Friedrich Ebert (FES) u Prištini je, od 09 -11. oktobra 2015, organizovala drugi dio treninga na temu “Kampanje, društvene mreže i odnosi sa javnošću”, a učesnici su bili predstavnici podmladaka političkih partija i nevladinih organizacija iz Crne Gore, Srbije, Kosova, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Albanije i Turske koji su predstavili kampanje za svoje ideje, razvijene nakon prethodnog seminara. Polaznice iz Crne Gore na treningu bile su **Svetlana Pešić**, saradnica i **Vildana Ljujković**, asistentkinja na programima u CGO-u.

Zastupljenost žena u političkom i ekonomskom životu Crne Gore

U Podgorici je 19. oktobra 2015, u organizaciji nedjeljnika *Monitor*, a u okviru projekta “Novinarska istraživanja i debata – Zastupljenost žena u političkom i ekonomskom životu Crne Gore”, i uz podršku Ambasade Kraljevine Holandije održan istoimeni panel. Fokus je bio na principu rodne ravnopravnosti, kao jednom od temelja demokratije, i trenutnoj situaciji u ovoj oblasti u Crnoj Gori. Organizatori su istakli da su ustavna načela i zakoni trebali da promijene praksu neadekvatne zastupljenosti žena u političkom i javnom životu, do čega se, na žalost, još uviјek nije došlo. Skup je otvorio **Ivar Schears**, politički sekretar i rukovodilac odjela za medije, javnu diplomaciju i kulturu Ambasade Kraljevine Holandije u Beogradu i **Barbara Rotovnik**, savjetnica za vladavinu prava i evropske integracije Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori. Ispred CGO-a na događaju su učestvovali **Petar Đukanović**, koordinator na programu *Ljudska prava* i **Tamara Milaš**, saradnica programima.

Ima li studentskog aktivizma u Crnoj Gori?

Centar za građansko obrazovanje (CGO) u saradnji sa Udruženjem studenata političkih nauka (MAPSS) iz Podgorice, je 29. oktobra 2015, u amfiteatru Fakulteta političkih nauka organizovao projekciju filma “*Vice Versa*” i prateću panel diskusiju na temu «*Ima li studentskog aktivizma u Crnoj Gori?*».

Tokom panel diskusije, **Bojan Stijović**, režiser filma “*Vice Versa*” je istakao da se trudio da kroz isti napravi što objektivniju priču i da otvari argumentovanu raspravu. **Dragana Tripković**, jedna od scenaristkinja filma “*Vice Versa*” podvukla je da je

pitanje slobode nešto o čemu svi razmišljaju, naročito ukoliko se bave filmom i pozorištem. Akter filma **Miloš Pavićević**, predsjednik Studentskog parlamenta, ocijenio je da studentski aktivizam i te kako postoji iako se slaže da to nije u dovoljnoj mjeri. **Iva Malešević**, jedna od osnivača studentskog radija KRŠ, je rekla da se sve studentske inicijative u Crnoj Gori, kao što je i osnivanje studentskog radija, kad-tad susretu sa preprekama, ali da studenti upravo u takvim situacijama moraju da pokazuju svoj aktivizam. **Dragana Čomagić**, bivša predsjednica MAPSS-a i akterka filma, je ocijenila da je najveći problem u studentskom aktivizmu motivisati same studente da prevaziđu određene barijere i ukazati im da postoje viši interes. **Gojko Berkuljan**, režiser, bio je izričit da postoji „hiljadu i jedna „muka“ koja drži studente zarobljenim a da studentski aktivizam suštinski ne postoji. **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a je naglasila da studentski aktivizam treba da insistira na stalnom društvenom dijalogu, demonstriranju protiv obrazovnog sistema koji je zaostao i nefunkcionalan, otporu hvatanju u mrežu društvene letargije i primitivne mantere „biće ti to završeno“, ali i podsjetila na neaktivizam nastavnog kadra u Crnoj Gori kao jedan od limitirajućih faktora razvoja kritičkog mišljenja unutar akademске zajednice.

Ovaj događaj je okupio oko 50 studenata sa različitih univerziteta, ali dominantno sa Univerziteta Crne Gore, koji su imali veoma dinamičnu raspravu o postojećim oblicima studentskog organizovanja i perspektivama, kako sa panelistima, tako i međusobno.

Učili o demokratiji

Kancelarije fondacija Friedrich Ebert (FES) u Banjaluci je od 19. do 22. oktobra 2015. organizovala *Školu demokratije*, koju je pohađalo 24 polaznika iz Banjaluke, Zagreba, Podgorice i Tuzle. S njima su radili predavači iz Zagreba, Beograda, Banje Luke i Tuzle. Raspravljaljalo se o pitanjima etničkog, državnog i evropskog identiteta, autoritarnoj političkoj kulturi, političkom sistemu BiH, aktuelnoj izbjegličkoj krizi, slobodi medija, ulozi žena u političkom životu zemalja regije, regionalnoj saradnji na prostoru Jugoistočne Evrope, a učesnici su na kraju samostalno organizovali radionicu o Evropskoj uniji i njenim vrijednostima. Ispred CGO, polaznici Škole demokratije bili su **Svetlana Pešić**, saradnica na programima i **Aleksandar Radonjić**, asistent na programima u CGO-u.

Edukacijom do mira

U Centru za građansko obrazovanje (CGO), 22. oktobra 2015, počela je sa radom peta generacija *Programa Edukacijom do mira*, koji facilitira menadžerka PEP-a za Crnu Goru, **Caroline Jovićević**. Materijali za program čine izbor iz ključnih tema, o kojima je pred međunarodnom javnošću govorio **Prem Ravat**, svjetski priznat stručnjak u ovoj oblasti.

Svrha PEP-a je da pomogne učesnicima/cama da istraže mogućnost ličnog mira i otkriju njihove unutrašnje resurse – oruđa za život kao što su unutrašnja snaga, mogućnost izbora, zahvalnost i nada. Svaka od deset radionica sastoji se od nekoliko video priloga, vremena za razmišljanje i pratećeg materijala za čitanje.

Ukrajinska kriza: efekti i posljedice na odnose između NATO i Rusije

Atlantski savez Crne Gore, uz podršku NATO, Ambasade SAD u Podgorici i Komunikacionog tima Savjeta za članstvo u NATO, organizovao je 19. oktobra 2015. okrugli sto na temu „*Ukrajinska kriza: efekti i posljedice na odnose između NATO i Rusije*“.

Cilj okruglog stola je bio da okupi ključne političke aktere u procesu evroatlantskih integracija, kao i relevantne eksperte iz zemlje i inostranstva, kako bi razgovarali o krizi u Ukrajini i njenom uticaju na odnose između NATO i Rusije i implikacijama po Crnu Goru. Okrugli sto je od posebne važnosti imajući u vidu da Crna Gora očekuje pozivnicu za članstvo u NATO početkom decembra. Skup su otvorili dr **Savo Kentera**, predsjednik Atlantskog saveza Crne Gore i dr **Petr Lunak** iz Odjeljenja za javnu diplomaciju NATO, a kroz različite panele su govorili: dr **Andreas Umland** (Institut za evroatlantsku saradnju, Njemačka), dr **Alina Polyakova** (Atlantski savez SAD), dr **Olivera Injac** (profesorka na Univerzitetu Donja Gorica), dr **Igor Zevelev** (bivši direktor MacArthur Fondacije, Rusija), **Boro Vučinić** (bivši ministar odbrane Crne Gore i bivši direktor Agencije za nacionalnu bezbjednost), dr **Rade Ratković** (dekan Fakulteta za biznis i turizam u Budvi), **Željka Radak Kukavičić** (direktorica Nacionalne turističke organizacije Crne Gore), i **Miodrag Vlahović** (bivši ministar vanjskih poslova i predsjednik Crnogorske demokratske unije). Treću sesiju, u okviru koje se raspravljalo o uticaju ukrajinske krize na Crnu Goru i njene evroatlantske integracije – političkim i ekonomskim aspektima, moderirala je **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a.

Global Undergraduate Exchange Program 2016 in the United States (Global UGRAD)

Global UGRAD brings future leaders to the United States to experience the U.S. educational system, enhance their knowledge and explore U.S. culture and values. It also affords the students the opportunity to share their own culture and tradition with people from United States. Global UGRAD will provide a select group of approximately 250 students with scholarships for one academic semester of undergraduate, non-degree study in the United States. The scholarship will cover international travel, tuition, room and board, accident/sickness insurance, a small monthly stipend, and funding for books. It is open to all academic fields of study and does not discriminate on the basis of race, color, gender, sexual orientation, religion, ethnicity or disability.

Deadline: 1 January, 2016

For more information, please visit: <http://opportunitydesk.org/2015/11/12/global-undergraduate-exchange-program-2016/>

Erasmus for Entrepreneurs programme

Erasmus for Entrepreneurs programme of the European Commission offers you learning from an experienced entrepreneur abroad during 1-6 months while receiving an assistance of 530 – 1.100 euros per month. Furthermore, it provides an experience exchange (not a traineeship or a job) between a new entrepreneur (who is thinking about having a business) and an experienced entrepreneur abroad (who has got more than 3 years of entrepreneurial experience). The new entrepreneurs need to have a business plan (in their native language) and – optional – an enterprise created in the last 3 years (there is no problem, if you have got a business plan but no enterprise yet). Many participants don't have their enterprise and want to start it after this programme.

The mobility can last between 1 and 6 months. Maximum monthly financial assistance for participants from Montenegro is €560.

Deadline: always open

For more information, please visit: <http://www.missmobility.com/erasmus-for-entrepreneurs/>

CDDRL Pre-doctoral and Postdoctoral Fellowships

The Center welcomes applications from pre-doctoral students at the write-up stage and from post-doctoral scholars working in any of the four program areas of democracy, development, evaluating the efficacy of democracy promotion, and rule of law. The Center expects to award two or more fellowships for the 2016-2017 academic year.

Pre-doctoral fellows receive stipends comparable to that awarded by the Stanford Graduate Fellowships program; the Center also pays non-matriculated student tuition for pre-doctoral fellows as required by Stanford University. Post-doctoral fellows receive salaries commensurate with experience and with consideration given to university established minimums for a term period of 9 months. Healthcare and other benefits are also provided as required by Stanford University for both pre- and post doctoral fellows.

Deadline: 15 January, 2016

For more information, please visit: http://cddrl.fsi.stanford.edu/fellowships/cddrl_fellowships

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

E/C Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert od 2005. Od februara 2015. Evropski puls izlazi u okviru projekta "EU vijesti - budi informisan!" koji se finansira iz komunikacionog budžeta Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, a kofinansira ga fondacija Friedrich Ebert. Projekat sprovode Daily Press Vjesti i Centar za građansko obrazovanje (CGO). Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik: Vladan Žugić

Uređivački kolegijum: dr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, Svetlana Pešić, Ana Vujošević, Vladimir Vučković

Prevod i lektura: CGO

Prelom i ilustracije: Dragana Koprivica

Producija: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Adresa redakcije: Njegoševa 36/I Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327 ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org ili se pretplatiti za direktnu mjesecnu elektronsku dostavu putem maila ep@cgo-cce.org

Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost Centra za građansko obrazovanje (CGO)
i ne može se smatrati da održava stavove Evropske unije.